

Պարույր Սևակ

Գարնանային

Գրված աշնանը 30-31.X

Գարունն է ցնծում իմ երկրում հիմա,
Գարունն է ցնծում իմ խելառ սրտում.
Ես գվարթ, անհոգ, հոգով անտրտում,
Մոռացած եմ՝ վիշտ, եմ՝ գրկանք, եմ՝ մահ,-
Ողջ գիշեր մենակ նստում եմ արթուն...
Ողջ գիշեր մենակ նստում եմ արթուն
Այս խոլ ժայռերի ծերաբերում մթին...
Աստղերը երկնի կապտասառն ցրտում,
Առկայծում են խեղճ, դողում են տրտում,
Որպես համաափյուռ, համակ Ծիր Կաթին...
Որպես համաափյուռ, համակ Ծիր Կաթին,
Փայլում է խորունկ լիճը կապտաթույր.
Ալյակներով հեգ, խեղճ ու աղքատիկ,
Գեղեցիկ, ինչպես բյուրեղ ակաթի,
Արտասուքի պես անխառն ու մաքուր...
Արտասուքի պես անխառն ու մաքուր
Տենչանքներ հազար դարձնում են ինձ խենթ,
Գլխիս մեջ հազար խոհեր են ծագում,
Սրտիս մեջ շանթ ու որոտ հավաքում,
Հոգուս մեջ - եմ՝ սեր, եմ՝ գայրույթ, եմ՝ քեն...

Հոգուս մեջ և՛ սեր, և՛ գայրույթ, և՛ քեն,-
Հայացքս ահա դարձնում եմ գետին...
Թող սիրտս ու հոգիս քայլերգներ երգեն,
Թող լուսինն, աստղերն, լճերն ինձ լքեն,
Թող արյունոտված տապալվեմ գետին...
Թող արյունոտված տապալվեմ գետին,
Թող գահավիժեմ երկնքի ներքո,
Այս հոխորտացող, մոլեգնած գետի,
Հորձանքների մեջ թող հոգիս նետի
Իր քնարը խեղճ՝ աստղերին երգող...
Իմ քնարը խեղճ - աստղերին երգող,
Թող իր գունատված կանթեղը մարե,
Խտացած մթին գիշերվա ներկով,
Դիտի այս գետին - իր երգը երգող,
Այս մութ ծերպերից, ուր ես եմ թառել...
Այս մութ ծերպերից, ուր ես եմ թառել,
Դիտում եմ շիկնող հորիզոնը լուրթ,
Ուր որ արևը երանգ է դառել,
Եվ պայծառությամբ դեմքը զարդարել,
Բիլ հորիզոնի դեմքը կապտաթույր...
Բիլ հորիզոնի դեմքը կապտաթույր,
Շիկնած վաղորդյան մի պայծառությամբ,
Ինձ բացվող այգի լուրն է ավետում
Եվ արեգական հուրը վետվետում
Նվիրում է ինձ մի ոսկե ջութակ...
Նվիրում է ինձ մի ոսկե ջութակ
Արևը վառվառ վաղ լուսաբացի...
Պճնում եմ նրան հակինթ ու սուտակ,
Նրբանուրբ լարեր - շարքով երկուտակ,
Եվ մի լար, սակայն, գոռ, ամպրոպածին...

Եվ մի լար, սակայն, գոռ, ամպրոպածին
Երգն իմ ջութակի խրոխտ է դարձնում,
Դարձնում է երգն իմ խենթ ու սլացիկ,
Ուր չի լսվելու մրմունջը լացի,
Ուր ձայնն իմ գոռ է և բարձրաբարձում:
Եվ արևի տակ այն բարձրաբարձում
Նորեն դիտում եմ հոխորտող գետին...
Նա այնտեղ, այնտեղ, նա այնտեղ - ցածում
Տիղմ, ցեխ է ուտում, փրփուր է լացում,
Սպառնալով, թե անդունդ կնետվի...
Սպառնալով, թե անդունդ կնետի
Ե՛վ իրեն խելատ, և՛ իրեր հագար,
Լեռնացած կարծես ոտքներին հետին
Ուղղվում է ահեղ քարափը դեպի,-
Իր ձեռնարկման մեջ կամակոր, ազատ...
Իր ձեռնարկման մեջ կամակոր, ազատ,
Գեթ մի պահ միայն վարանում է նա,
Հոգու տարերքին ապա հնազանդ,
Որպես սպասված մահվան ահազանգ
Նետվում է թափով առաջ... մեն-մենակ...
Նետվում է թափով առաջ... մեն-մենակ...
Թնդում է ձորը նրա սարսափից...
Կարծես զինավառ երկու գոռ բանակ,
Երկու գոռ բանակ, անթիվ, անքանակ,
Մոնչում են խոլ հարվածի թափից...
Մոնչում են խոլ հարվածի թափից
Քարաժայռերը վես ու լպրծուն...
Ես այս ծերպերից, ես այս քարափից,
Դիտում եմ ահա նրան ակնապիշ,
Նրա հետ կարծես իմ սիրտն է մրցում...

Նրա հետ կարծես իմ սիրտն է մրցում,
 Ճշում է, գոշում, մոնշում կարծես -
 Որպես մոլուցքի ահեղ մարմնացում,
 Կարծես հրկիզված ջերմին հնոցում,
 Խառնիխտուն, ինչպես մանրանիշ քարտեզ...
 Խառնիխտուն, ինչպես մանրանիշ քարտեզ,
 Բորբոքված, ինչպես թոքը իպրիտից,-
 Ծառս-ծառս է լինում գարնան գետի պես,
 Տղմտած դարձրած և՛ վարդ, և՛ պարտեզ...
 Հանգստանում է, թավալվում գետին...
 Հանգստանում է, թավալվում գետին
 Իմ հոգին խելառ, խելագար ու խենթ.
 Հայացքը հառած մի ինչ-որ կետի.
 Աչքի աղեղը երեքծայր նետի
 Սլաքը պահած իր բիբերի մեջ...
 Սլաքը պահած իր բիբերի մեջ,
 Մի վայրկյան միայն կարծես թե նիրհում,
 Ննջում է մի պահ...Բայց այդ նիրհի մեջ
 Նա գրահներն իր մաքրում է անվերջ,
 Ինչպես խենթավուն ասպետը հնում...
 Ինչպես խենթավուն ասպետը հնում,
 Այս գետը ահա, իր գարնանային,
 Իր գարնանային հեղեղին - ձիուն,
 Իր խոլ նժույգին պահ հետո գինում,
 Մարտի է նետում մոլեգնած, նայի՛ր...
 Մարտի է նետում մոլեգնած, նայի՛ր...
 Որքա՛ն ամենի, որքա՛ն փոթորկուն...
 Եվ անկասկած, որ սրտի մեջ նա իր
 Կրում է նաև սիրտն իմ ամենի
 Իր խոլ, մոլեգնած ջրերի խորքում...

Իր խոլ, մոլեգնած ջրերի խորքում
Նա գանձեր ունի լուծարկված հանքի,
Ունի խեղդված հուզումներ անգին,
Ինչպես չգրված երգերն իմ հոգու,
Ինչպես գանգիս մեջ խոհեր ու խոկում...
Ինչպես գանգիս մեջ խոհեր ու խոկում
Խառնվել են այնպես նրա ընթացքին,
Նրա ջրերի թանձրացած խորքում,
Ալիքների մեջ նրա փոթորկուն,
Նրա հեղեղյա, կատաղած վագրին...
...Նա իր հեղեղյա կատաղած վագրով
Շատ հաճախ, հաճախ մնում է անքուն,
Շատ հաճախ նա իր անկանգ ընթացքով
Գլորվում է սուր ժայռերից այն կողմ,
Ինչպես իմ հոգին - անկումից անկում...
Ինչպես իմ հոգին - անկումից անկում...
Գլորվում է նա ժայռից ժայռ այնպես,
Ինչպես հայացքն իմ աչքերի անքուն,
Այնպես նա ժայռից ձորակն է ցատկում,
Եվ շարունակում նորից իր ճամփեն...
Շարունակելով նորից իր ճամփեն
Թփեր է բերում, տաշեղներ - հերթով.
Ափերն է ծեծում, հատակն է քերում,
Տիղմ ու հող կոխած անքուն աչքերում,
Մոնչում, փնչում, անցնում է հետո...
Մոնչում, փնչում, անցնում է, հետո
Բերում է մի դի խեղդված աղջրկա...
Ինչպես մի փետուր անցնում է գետով
Մի հսկա բարդի - ծիլ ու արմատով,
Ծիլ ու արմատով - հողից աղճատած...

.....
.....
.....

հայացքը խեղդված աղջկա
Հանում է կարծես ինձ խոր մի քնից...
Որպես մի, հենց նոր թողված մահճակալ
Ուռչում է կուրծքս... ու սիրտս չկա...
...Նախատվում եմ ես այն աղջրկանից...
Նախատվում եմ ես այն աղջրկանից...
Մինչդեռ հոսում է լեռներից անառ
Այն հեղեղը գոռ, մոռչում, փնչում,
Որ իր համար նոր, նոր հուն է բացում
Իր կատաղության՝ անկանգ ու համառ...
Իր կատաղության՝ - անկանգ ու համառ
Նա կյանք է բերում, ծնունդ ու ծաղիկ.
Նա չոր ու խոպան դաշտերի համար,
Արտերի համար, արտերին ցամաք
Բերում է խնդում, ծիծաղ ու ծաղիկ...
Իսկ ես հիշում եմ մի խեղճ աղջրկա...
Որ սիրում էր ինձ... ու հիմա չըկա...
Մոռչա՛, իմ սիրտ, գարունդ է քանգի,
Հուսանք, որ շուտով ամառդ կըգա...
-Իսկ դո՛ւ, սիրելիս, դո՛ւ ինձ մի տանջիր...